

Duurzame duurzaamheid

Erwin van de Pol

Duurzaam is zo'n onomstreden begrip dat iedereen voor lief neemt, waar niemand tegen is en waar zelden iemand vragen bij stelt. Zeg duurzaam en er valt een instemmende stilte. Wil je iemand het zwijgen opleggen, sla genadeloos toe en zet ergens in je verhaal 'duurzaam' voor een woord. Duurzame auto, onderbroek, architectuur, vis, duurzaam besturen, hotel, leiderschap, ondernemen. Er zijn veel variaties te vinden, waaronder hele mooie door hun nietszeggendheid, bijvoorbeeld 'honderd procent duurzame journalistiek'.

Terwijl het een voor meerdere betekenissen uitlegbaar woord is. Het Genootschap Onze Taal signaleert een 'betekenisonontwikkeling'. Duurzaam betekent in eerste instantie 'geproduceerd op een manier die het milieu en de natuur zo min mogelijk belast', kortom een milieukwalificatie die de laatste twee decennia in zwang is geraakt. De andere betekenis van duurzaam verkennen we met aandacht voor het achtervoegsel -zaam, dat 'geschikt om' aanduidt. Duurzaam staat dan voor 'geschikt om te duren', ofwel lang meegaand.

Dan wordt het opletten. Ik was laatst bij een organisatie met een duurzaam personeelsbeleid. Wellicht is dat personeelsbeleid geproduceerd op een manier die de

natuur zo min mogelijk belast. Kan. Zo niet, dan betekent het bijvoeglijk naamwoord duurzaam in dit geval dat die organisatie een missie heeft om het zo lang mogelijk vol te houden met haar bestaande personeelsbeleid.

We begrijpen dat spullen duurzaam recyclen noodzakelijk is. Maar met de eerbiedige stilte die valt wanneer je het woord duurzaam zet voor niet-stoffelijke zaken hebben we moeite. Bij abstracte zaken, begrippen en processen is het vaak de vraag of ze bij voorbaat lang moeten duren en waarom ze zo nodig duurzaam zouden moeten zijn. Want zijn de dingen in de wereld van management en organisaties wel duurzaam? Organisaties komen en gaan en hun managers en medewerkers idem dito, maar dan in een nog hoger tempo. Dat komen en gaan van mensen speelt zich af in een tijdschaal van gebeurtenissen en die is allesbehalve duurzaam. Conjunctureel van aard zijn de organisaties die opkomen en ondergaan in de tijd, daargelaten de organisaties die instituten, zijn zoals universiteiten, waterschappen en de katholieke kerk. Wat zijn in de organisatie wereld de aangelegenheden met een wenselijk langere duur?

Ooit las ik het boek *De levende onderneming* van Shell-scenarioplanner Arie de Geus. Het gaat over de vraag hoe organisaties, en in het bijzonder Shell, kunnen overleven op de lange termijn, kortom, hoe ze duurzaam kunnen zijn. De Geus slaagt er in die vraag te beantwoorden. Maar toen een journalist lang voordat het duurzaamheidsyndroom in de mode was vroeg waarom dat dan wel moest, dat overleven van Shell, was De Geus verbaasd over de vraag en wist hij het antwoord niet. En om terug te komen op de eerste betekenis van het woord: wellicht is dat voortbestaan nu ook inmiddels onwenselijk wat betreft duurzaamheid.

--

Erwin van de Pol is adviseur bij Rijnconsult, Sioo docent, schrijver en meermalen bekroond essayist.

